

УДК 159.922-057.874 (043.2)

Лопушанська К.М.
Національний авіаційний університет, Київ

СІМЕЙНІ ДЕТЕРМІНАНТИ ПСИХОСОМАТИЧНИХ ЗАХВОРЮВАНЬ У МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ

Проблема психосоматичних захворювань, а особливо у дітей, є досить актуальна в сучасному світі. Стреси, внутрішній конфлікти, психологічні травми – усі ці та багато інших факторів можуть породити різноманітні хвороби – від поверхневого болю в горлі чи кашлю до язви, астми чи навіть онкозахворювань. Дослідженнями в галузі психосоматичних захворювань у дітей займалися вчені: Брязгунов І.П., Гуськова О., Бройтигам В., Крістіан П., Рад М., Ліз Бурбо, В. Синельников, Л. Хейлі.

За даними Всесвітньої організації охорони здоров'я, близько 38-40% пацієнтів, які відвідують терапевта, страждають на психосоматичні захворювання. Дослідження показують, що коріння даних розладів у дорослих в більшості випадків сягають ще з дитинства. Це пов'язано з особливостями емоційних реакцій у дітей в ранньому віці, які, починаючи зі шкільних років, стають все більш вираженими.

На думку Г.Є.Сухаревої, віковий фактор у вигляді змін загальної та нервової реактивності в критичні періоди онтогенеза (кризи 2-4, 7-8, 12-15 років) можуть мати певне етіологічне значення і сприяти виникненню розладу чи захворюванню. Тобто, можемо сказати, що під час кризи поведінка дитини може змінюватись разом з її психоемоційним станом, тому важливим є підтримка та розуміння батьків даних ситуацій і створення сприятливих обставин для успішного подолання вікових криз.

За даними міської дитячої поліклініки, в практиці педіатра зустрічаються хворі із психологічними проблемами: у 10% – психосоматичні розлади та 14% – це група ризику дітей, які знаходились в неблагополучних умовах або неадекватно виховувались. Тобто, виділяючи здавалося б відомі та прості речі, такі, як: позитивна атмосфера в сім'ї, турбота батьків, адекватний стиль виховання, бачимо, як вони впливають на емоційний та психологічний стан дитини і в подальшому відбиваються на усіх етапах життя. Часто трапляється, що батьки стикаються із ситуацією, коли різні лікарі і діагнози не можуть встановити причину хвороби, дитина не одужує, лікарями ставиться діагноз «хронічний» і випикується чергова порція таблеток. Тому батьки повинні знати про психосоматичні захворювання, які поділяють на:

- соматоформні порушення – психогенні функціональні порушення органів, при яких не спостерігається морфологічних або структурних порушень;
- психосоматичні захворювання і психофізіологічні порушення можливі при появі органічних змін у хворому органі, тоді характер захворювання мультифакторний (психічний, генетичний, соматичний, соціальний);
- порушення поведінки із соматичними наслідками.

Луїза Хейлі є автором таблиці психосоматичних захворювань, яка стверджує, що можливою причиною астми є почуття пригніченості, людина стримує плач,

вона нездатна дихати заради власного блага, дитина ж боїться за власне життя і не хоче знаходитись в такій атмосфері. Коли у дитини з'являються аденоїди, причиною виникнення можуть стати негативні конфлікти в сім'ї, дитина почувається небажаною. Можливою причиною заїкання виступає те, що дитина відчуває ненадійність, в сім'ї створена атмосфера, в якій забороняється плакати та відсутня можливість самовираження дитини. Можливою причиною виникнення аутизму вважається певна захисна реакція, яку включає дитина, яка бажає закритись від скандалу, криків, побоїв і образ. Ризик розвитку аутизму збільшується, якщо дитина стає свідком сильних сандалів та конфліктів батьків із застосування насильства у віці до 10 місяців. З точки зору психосоматики, природжений аутизм є тривалим відчуттям небезпеки у матері, можливо навіть і з дитинства, а також страхи під час вагітності.

У дитини шкільного віку бронхіт, особливо хронічний, може виникати у випадку, коли дитина хоче примирити власних батьків або розрядити напружену обстановку в сім'ї. Адже можна спостерігати певну ситуацію, коли дитина починає закашлюватись, дорослі автоматично замовкають.

Енурез може означати страх перед кимось із батьків, зазвичай перед батьком. Риніт у дитини може говорити про її занижену самооцінку, про те, що вона потребує розуміння своєї цінності, визнання своїх здібностей і заслуг. Варто наголосити, що певний психосоматичний діагноз можна поставити тільки із лікарем та після проведення медичного обстеження.

Отже, можемо зробити такий висновок: піклування, сприятлива атмосфера, адекватний стиль виховання, тепло, турбота, відмова від тотального контролю, криків, насилля, образ, оберігання від психотравмуючих ситуацій, збереження щасливих радісних спогадів дитинства і є основними задачами для батьків, які дійсно прагнуть всього найкращого для свого малюка.

Практичне значення даної теми не може зводитись в одну певну сферу. Особливості психосоматичних проявів повинні знати як лікарі, аби викреслити такий фактор у пацієнта або, навпаки, діагностувати його тощо, так і психологи, а також батьки.

*Науковий керівник: Ічанська О.М.,
канд. психол. наук, доцент*

УДК 159.9:316.77-0536 (043.2)

Радіонова К.С.

Національний авіаційний університет, Київ

ВПЛИВ АКЦЕНТУАЦІЇ ХАРАКТЕРУ НА СПІЛКУВАННЯ У ПІДЛІТКІВ

Підлітковий вік часто називають найважчим віковим періодом, адже відбувається перехід людини до дорослого життя, з'являється велика кількість новоутворень та змін. Розвиток особистості в підлітковому віці характеризується появою почуття дорослості, потребою у самостверженні, відбувається ускладнення внутрішнього світу і формування особистісних якостей. В цьому віці виникають різноманітні труднощі соціальної адаптації, пов'язані як з психологічними кризами так і соціальною ситуацією розвитку (наприклад перехід